

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА УРОКАХ ХІМІЇ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ

Шевченко С.В.

Науковий ліцей №3 Полтавської міської ради

Однією з характеристик успішної особистості є здатність до самоосвіти. Ця якість людини залежить від того, наскільки вона ще в школі опанувала певні навчальні технології, чи здатна вона працювати незалежно, самостійно розділяти свій час, організовувати роботу, відбирати необхідну інформацію з різних джерел, критично до неї ставитися [3].

За визначенням Б. П. Єсіпова, самостійна робота учнів – це така робота, яка виконується без безпосередньої участі вчителя, але за його завданням у спеціально відведений час. При цьому учні свідомо прагнуть досягти поставленої в завданні мети, докладаючи зусиль і виражаючи в тій чи іншій формі результати своїх розумових чи фізичних (або тих і інших) дій [2].

Самостійна робота учнів на уроках завжди проектується вчителем, відбувається під його керівництвом і контролем. Тому метод самостійної роботи, як і будь-який інший з відомих методів, наприклад, бесіда чи лекція, є певним видом цілеспрямованої спільної діяльності вчителя й учнів і по праву займає своє місце в загальній системі методів навчання хімії. Таким чином, широке застосування самостійних робіт учнів на уроках дає змогу успішно розв'язувати багато навчально-виховних завдань:

- підвищити свідомість і міцність засвоєння знань учнями;
- виробити в них уміння й навички, яких вимагає навчальна програма;
- навчити користуватися набутими знаннями і вміннями в житті, в суспільно-корисній праці;
- розвивати в учнів пізнавальні здібності, спостережливість, допитливість, логічне мислення, творчу активність під час засвоєння знань;
- прищеплювати їм культуру розумової і фізичної праці, вчити їх самостійно продуктивно і з інтересом працювати;
- готувати учнів до того, щоб вони могли ефективно займатися самоосвітою після закінчення школи.

Самостійна робота учнів завжди має певну дидактичну спрямованість. Основною її дидактичною метою на уроці є вивчення нового матеріалу, вдосконалення набутих знань і вмінь, перевірка результатів навчання. Здебільшого одна й та сама робота дає змогу розв'язати одночасно кілька завдань. Наприклад, коли учні самостійно опрацьовують новий матеріал, читаючи підручник чи виконуючи лабораторний дослід, то разом із сприйманням нових знань вони удосконалюють наявні знання, перевіряють результати своєї роботи, а в ряді випадків цю перевірку здійснює вчитель.

Практично доцільно враховувати три основних типи пізнавальної діяльності учнів і відповідно розрізняти самостійні роботи трьох типів:

- 1) репродуктивні (копіюючі);
- 2) частково-пошукові (евристичні);
- 3) дослідницькі (рис. 1).

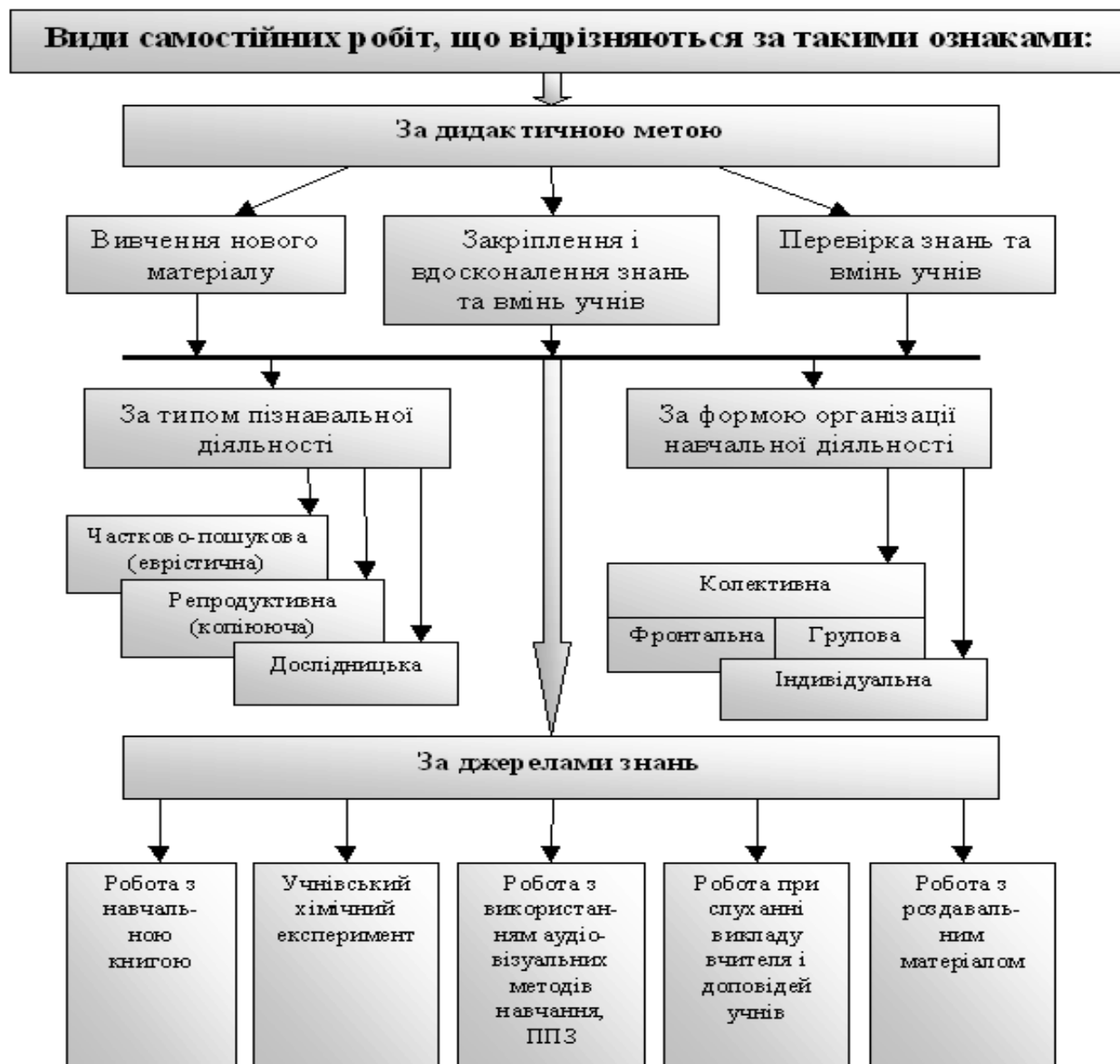

Рис. 1. Види самостійної роботи

Визначаючи три типи самостійних робіт учнів, слід сказати, що на практиці не завжди можна цілком певно визначити, якого саме типу роботу в кожному конкретному випадку було проведено. Різкої межі між типами самостійних робіт немає. Може йтися лише про переважання того чи іншого виду пізнавальної діяльності учнів під час роботи. Самостійні роботи мають характерну особливість, що стосується організації цього методу. За цією ознакою самостійні роботи поділяються на фронтальні (загальнокласні), групові та індивідуальні (в тому числі диференційовані). Порівняно з іншими

методами самостійної роботи, які використовуються при вивченні природничих дисциплін, експеримент найбільш ефективний в навчально-виховному відношенні.

Навчальний експеримент з хімії – це не тільки метод пізнання, а й одночасно метод навчання, розвитку і виховання учнів, який застосовується для досягнення різної мети: повторення пройденого матеріалу, формування нових понять з хімії, прищеплення і закріплення знань і вмінь, перевірки їх засвоєння учнями. Крім того, навчальний експеримент організують для розвитку логічного і діалектичного мислення учнів, їх інтересу, виховання ініціативи, творчої самостійності, акуратності, навичок роботи в колективі тощо. Наприклад, під час проведення лабораторної роботи з теми «Фізичні та хімічні явища» (7 клас) можна запропонувати учням завдання частково-пошукового характеру (порівняти кухонну сіль і цукор за фізичними властивостями та вказати риси подібності та відмінності між ними). Також можна проводити самостійні роботи за підручником та за спеціальними завданнями. Під час уроків учні користуються підручником для виконання лабораторних дослідів. Під час вивчення теми «Хімічні явища» (7 клас) робота з підручником може бути організована таким чином. Спочатку проводиться фронтальна бесіда за пройденим матеріалом, у ході якої можна продемонструвати досліди, а потім підвести учнів до теми уроку і націлити на самостійне вивчення тексту підручника, після чого перевірити розуміння нового матеріалу за допомогою тестових завдань.[6].

Розвиток самостійності учнів – це мета діяльності як вчителів так і учнів, тому вчитель повинен створити умови для спонукання учня до самостійної роботи. Такий режим самостійної діяльності дає змогу реалізувати головну мету – розвиток особистості учня, її творчого потенціалу. Найбільшу актуальність набуває така організація самостійної роботи, за якої кожен учень працював би на повну силу своїх можливостей.

Традиційна технологія навчання, яка є основою в сучасній загальноосвітній школі і базується на інформаційній моделі освіти, втрачає свою актуальність. Адже в епоху науково-технічної революції об'єм навчальної інформації подвоюється кожні 10 років і ставити за мету засвоєння всієї інформації стає недоцільним. На перше місце виступає завдання розвитку особистості учня, який стає суб'єктом навчально-виховного процесу. Завдання розвитку особливості дитини покликані виконати нові технології навчання, основним ціннісним орієнтиром яких є учень, як унікальна і неповторна особистість.

Список використаних джерел:

1. Зайцева І. Управління самостійною навчальною діяльністю учнів на уроках хімії як засіб формування соціально значущих якостей особистості [Текст] / І. Зайцева // Хімія: Наук.-метод. журнал. – 2007. – №7. – Внесок С.1–8.
2. Есипов Б. П. Самостоятельная работа учащихся на уроках. – М.: Учпедгиз, 1961. – 239 с.
3. Коростіль Л. Проблема самоосвітньої діяльності учнів у навчанні хімії [Текст] / Лідія Коростіль // Біологія і хімія в школі. – 2010. – № 3. – С. 42–44.

4. Кравцов І. Педагогічні технології в організації самопідготовки у школі повного дня (на прикладі завдань з хімії) [Текст] / Іван Кравцов // Рідна школа. – 2009. – №7. – С. 50–53.
5. Мацієвський О. Самостійна робота учнів під час вивчення нітратів [Текст] / Олександр Мацієвський, Олена Анічкіна // Біологія і хімія в школі. – 2009. – №1. – С.22–24.
6. Сушко Т. В. Формування в учнів здатності самостійно навчатися [Текст] / Т. В. Сушко // Хімія: Наук.-метод. журнал. – 2008. – №24. – С.13–17.
7. Хименко О. Т. Підсилення самостійної роботи учнів на уроках хімії - шлях до розвитку їх пізнавальної активності [Текст] / О. Т. Хименко // Хімія. – 2010. – № 3. – С. 2–4.